СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО І ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 155. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 6. липня, 1928. — VOL. XXXVI. No. 155. Jersey City, N. J., Friday, July 6, 1928. THREE CENTS.

СМИТ БОРОНИТЬ ТАМАНІ ГОЛУ

ГУВЕР СКЛИКУЄ КОНВЕНЦІЮ ПРОВІДНИКІВ.

ВАШИНГТОН, 4. липня. — Ал. Смит, демократичний кандидат на уряд президента Злучених Держав, відвідав нині з нагоди Свята Четвертого Липня Тамані Гол, осередок нюйорської демократичної партії. Партія урядила йому велику овацію, а Смит у своїй промові обороняв сю організацію, за яку богато противників нападає на Смита.

У заряді републиканської партії йде тепер боротьба за становище менаджера Гуверової кампанії в східних стейтах. Щоби встановити сього менаджера так, щоби вдоволити всі фракції, Гувер скликує конференцію провідників партії зі східних стейтів. Ся боротьба за менаджерство здержує початок републиканської кампанії.

ПЕРШИЙ ДЕНЬ ЛІТА НА СХОДІ ЗАЗНАЧИВСЯ ЖЕРТВАМИ.

ВТОПИЛОСЯ 23 ОСОБИ.

НЮ ЙОРК, 4. липня. — Цілу східну полосу Злучених Держав навістила сильна спека, получена з високою вогкістю. Через се на поблизькі побережа виїхала величезна сила народа.

Як звичайно в таких случаях, не обійшлося без нещасних випадків. Та сих сьогодня було більше, як звичайно, бо з довколичних прибережних літниск донесено про втоплення 23 осіб.

Під вечер навістила околицю сильна громовиця, яка теж наробила богато шкоди в городах і садах та вбила кількоро людий.

У Шорт Біч, Лонг Айленд, загинув від удару серця від спеки Лев Шуманов, помічник російського інжиніра-летуна Сікорського, звісного з ряду невдачних проб лету понад Атлянтійський океан.

ПЕРЕПЛИВ ВОДОПАД НАЙАҐАРУ В ҐУМОВІМ БАЛЬОНІ.

ТРЕТИЙ ЧОЛОВІК З РЯДУ ДОКОНУЄ СЬОГО ПОДВИГУ.

НАЙАҐАРА ФОЛЗ, Ню Йорк, 4. липня. — 36-літний канадійський Француз Жан А. Лісіе зі Спрінґфілда, в стейті Месечузетс, переплив нині при помочи спеціяльно збудованого ґумового бальона водопад Найаґару.

Досі всего троє людий потрафило доконати сього подвигу. В 1901. році пані Анна Едсон Тейлор переплила водопад у деревляній бочці. Десять літ пізнійше переплив водопад Бобі Ліч у спеціяльно збудованій сталевій бочці.

Жан Лісіе читав у ґазетах про той другий подвиг і вже тоді повстала в нього думка доконати того самого. Недавно тому він взявся за виконанне совго наміру. На його замовлення одна фабрика ґуми збудувала йому великий ґумовий мяч, збудований так, що в середині можна привязати людину. Коли поліція довідалася про його намір, вона збиралася не допустити його на карколомне діло. Лісіе мусів укривати й себе й свій бальон. Про його намір знало всього кількох близьких приятелів.

Він держав бальон у щопі недалеко від ріки. Нині його приятелі спустили його на воду. Червоний мяч плив до водопаду 50 мінут. Заким поліція довідалася, він уже був на краю пропасти. В одну мить бальон був уже на долині. Тут йому грозила найбільша небезпека, бо якби його зараз не виловили, то він попавби на дикі вири й пороги, що є понизче водопаду, і тут відважний подвижник бувби певно загинув. Та перед кручами ждав його на лодці один приятель, котрий привязав мяч до лодки та потягнув до берега. Коли разпаковано Лісіе, він був напів приголомшений упадком, але здоров. Тішився дуже, що йому діло повелося; казав, що потратив на виправу 7,000 долярів.

САМОВБИЙСТВО СВЯЩЕНИКА.

ДЕ ОДИН ШУКАЄ СЛАВИ, ДРУГИЙ ШУКАЄ СМЕРТИ.

НАЙАҐАРА ФОЛЗ, 26. червня. — о. М. М. Поплавський, священик російської православної греко-католицької церкви Трох Святих у Ансонії, в стейті Конетикаті, зайшов у ріку повище водопаду Найаґари, дався пірвати воді та злетів понад водопад.

Родина священика кілька днів не знала про випадок, хоча на березі ріки найдено молитвослов та коротку нотатку до поліції, в котрій самогубник просить поліцію повідомити родину. Родина каже, що священик від кількох уже тижнів журився своїми клопотами в парохії.

БОГАТО ЖЕРТВ ШТУЧНИХ ОГНІВ ЧЕРЕЗ СВЯТО.

ВАШИНГТОН, 4. липня. — З цілого просто краю доносять про велике число нещасних випадків наслідком неосторожного обходження зі штучними огнями, вживаними для святковання Свята Четвертого Липня.

У Тенефлі, в стейті Ню Джерзі, загинув від штучних огнів 17-літний Чарлз Ворен; він і його товариш робили самі свої власні штучні огні. Оба вони віднесли тяжкі покалічення, від котрих один з них скоро помер.

У Вествилі, Ню Джерзі, хлопчина неосторожно кинув штучний огонь на дитину та попарив її на смерть. Подібна пригода случилася в Тінеку, в тому самому стейті.

ГЕФЛИН ТАКИ ЗБИРАЄТЬСЯ НА СМИТА.

ТОЛІДО, Огайо, 4. липня. — Сенатор Гефлин говорив тут на політичних зборах і казав, що він не то, що ніколи не буде попирати кандидатури Смита, але й ще буде старатися від нього як найбільше голосів у полудневих стейтах відобрати.

7 ДЕРЖАВ ШУКАЄ ЗА АМУНДСЕНОМ.

ЛОНДОН, 2. липня. — Англійське міністерство для воздушної плавби заповіло, що додасть ще свої аероплани до акції в справі шукання пропавшого великого полярного дослідника Амундсена.

КОНСУЛЬСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ.

Новоіменований радянський консуль у Львові Лапчинський зараз по своюму прибутті до Львова взявся енерґійно до виконування своїх обовязків. Першим кроком його було навязати звязки з культурними українськими установами. Немає вистави, немає концерту чи якогобудь свята, щоби він не був разом зі своїм консульським персоналом. Це відразу зєднало йому симпатії українського населення. Дня 2. червня уладив він консульську конференцію з представниками зпершу польської, а згодом української преси, на якій зясував свої завдання. В першій мірі підкреслив вагу навязання контакту між обома державами шляхом точних і безсторонніх інформацій. Консульське експозе привитала львівська преса прихильно. Годиться відмінити, що півофіціоз Ундо „Діло" присвятило тій справі окрему передовицю і привитало перший крок консуля Лапчинського з повним признанням. Ця статтявикликала в таборі Ундо велике знервовання і ріжні коментарі. Прихильники варшавських кол уважають голос „Діла" перекресленням всіх дотеперішних заходів для підготовки угоди.

ТЕМНА ХРОНІКА.

Син львівського купця Райс-Ґут звільнився з військової служби простим способом: його рідня познайомилась із великою рибою: сержантом військового шпиталя Рибкою і купила його жінці футро із кертиць. Райс-Ґут вийшов здоровий і вільний із шпиталя як риба. Але військова жандармерія арештувала його і поставила під суд. Родина Райсів-Ґутів теж обвинувачувала Рибку, що він погрожував переслідуванням нещасливого вояка, коли не дістане доброго хабаря. За той час Рибка втік до Румунії, а Райс вернувся до війска. — До карного суду відставили 22-літнього ошуканця Бжезінського, що їздив по селах львівського повіту і лікував селян від всіляких недуг при помочі вугілля і свяченої води, купелів, а коли треба було, прикидався глухонімим. — 6 міс. вязниці дістав Мойсей Шпрайхер, що пробував багато оженитися... але без жінки. Взяв 500 дол. задатку на віно від п. Рожі Діяманд і не хотів ані женитись, ані віддати грощей.

ВИШИВАНКИ В АРҐЕНТИНІ.

„Останнім криком" моди в Буенос Айрес у літньому сезоні ц. р. були білі суконки пань з українськими вишивками. Багаті й елеґантні дами переняли цей стрій від наших дівчат — служанок, що виемігрували туди на заробітки. Вишивки ці були і є дуже дорогі, тому проворніші з наших дівчат, вишиваючи по модних магазинах, добре заробляли.

СВЯЩЕНИК ПОКАРАНИЙ ТЮРМОЮ ЗА ШКІЛЬНИЙ ПЛЕБІСЦИТ.

Польський закон про шкільний плебісцит з дня 31. VII. 1924, це паперовий дивоглядвиданий для замилення очей світові, буцімто на нашу користь, а в дійсности, на шкоду нашого шкільництва. Його наслідком є нині всі чисто польські та утраквістичні школи по українських селах, де всякі панські попихачі видурювали підписи наших селян на польські шкільні декларації. І в цих школах деправується душа наших дітей, винародовлюється наше молоде покоління та ломиться язик дітей на незрозумілій, чужій для них мові. А найріжніші, не дуже то приємні, несподіванки ждуть того, хто як карний член нації стане домагатися свойого права.

В Середньому Селі, ліського повіту, самоволя війта Поляка Іґнацого Сабіка дійшла до того, що в його царстві всякі закони й накази влади стають залежними від його волі й настрою. Коли Українці з Середнього Села хотіли внести декларації за українською школою, п. Сабік заповів, що не буде стверджувати підписів Українців, хоч на інтервенцію місцевих селян дістав на це виразний наказ від старости. До терору й параліжування акції шкільного плебісциту в Середньому Селі станули спільним фронтом ріжні чорні духи з Середнього Села, з околиці й з повіту. Щоби цілу справу знищити раз на все, якийсь анонімовий писака очернив в „Курієрі Цодзеннім" ініціятора шкільного плебісциту о. Дмитра Ступака. Коли в кілька днів пізніше виявилася наглядна брехня цеі дописки, то тоді заїлі противники внесли на о. Ступака скаргу до окружного суду в Сяноці за бунт проти Польщі. Коли ж цю скаргу прокуратор відкинув ізза наглядно брехливого змісту, то тоді ті осібняки заскаржили о. Ступака до повітового суду в Ліску за уряджження зібрання в справі шкільного плебісциту. І досягнули свого. Повітовий суд в Ліску по чотирох розправах засудив о. Дмитра Ступака за уряджения зібрання в справі шкільного плебісциту в Середньому Селі без дозволу староства на **кару пять днів тюрми.**

Заликувала польська кліка. Це однак не відстрашить Українців Середнього Села від боротьби за свою школу й за душу своеі дитини. Аж тепер всі як один муж станугь спільно боронити своїх шкільних прав.

ПРИСУД У ПРАЖСЬКОМУ ПРОЦЕСІ.

В Празі тягнувся кілька тижнів процес проти трох інтеліґентів, які попали на суд під замітом убивства одної богатої Американки. Цими днями суд видав присуд: Міхалко засуджений на смерть, др. Клепетаж на досмертну вязницю, а Сікорскі на 15 літ тяжкої вязниці.

ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА НА ПЕРИФЕРІЇ.

Голова Всеукраїнського Археольоґічного Комітету Новицький цими днями виїздить до Чернигова, Дніпропетровського й Одеси, щоби дослідити архитектурні мотиви в малярстві, золотарстві та інших художніх витворах.

ОЩАДНІ КАСИ ЗІБРАЛИ ВКЛАДІВ НА 8 МІЛ. КАРБ.

За відомостями головної української ощадної каси на 1. травня по Україні нараховувалося 2,785 ощадних кас з загальною кількістю вкладчиків більше 585,000 чол.; за квітень ощадні каси притягли нових вкладів на 793.3 тис. карб. і на 1. травня загальна сума вкладів по всіх ощадних касах України досягла значної цифри 63.8 міл. карб.

Треба сказати, що рівняючи з початком біжучого року (на 1. жовтня 1927 року), вкладки ощадних кас України дають зріст на 118.2%, а кількість вкладників на 50.8%. За місяць ощадні каси зробили 390,000 операцій.

За абсолютною цифрою найбільшу суму вкладів — до 6,000,000 карб. дає харківська каса. Вона дає також найбільшу кількість вкладників зі всіх кас України — більше 66,000 чол.

ЦІКАВІ НОТИ.

Один високо поставлений польський диплльомат мав висказатися, що Радянський Союз годиться на прилуку Литви до Польщі, в заміну за приєднання до Радянського Союзу Латвії. В звязку з цим радянський посол Богомолов у Варшаві вислав до Литви відповідну ноту із запереченням, а відпис цієї ноти надіслав польському правительству. Польський міністер заграничних справ, Залескі, заявив на це, що Польща хоче пошанувати незавнсимість усіх держав.

ОРИҐІНАЛЬНИЙ ПРОТЕСТ.

У Будапешті появились масово краватки, хустини до носа, портфелі і інші предмети щоденного вжитку з таємним знаком „Т". Має це бути знак жалоби та протесту проти договору в Тріянон, який так кривдить мадярський нарід і не хоче піддатись ревізії. Мадяри можуть кандидувати на нагороду оригінальности: досі ще ніякий нарід не висловлював свого обурення та жалоби монограмами, які мають радше пригадувати щось приємного та радісного. У країні гуляшу — інакше.

НАУКОВИЙ ЗВЯЗОК З ХАРКОВОМ І ОДЕСОЮ.

Щоб налагодити науковий звязок з Харковом та Одесою, Київська філія Асоціяції Сходознавства ухвалила обмінятися науковими робітниками з харківською та одеською філіями Всеукраїнської Асоціяції Сходознавства. Найближчого часу харківські й одеські наукові робітники прочитатають у Київі цикль науково-популярних лекцій.

РІК ТЮРМИ ЗА ПОЦІЛУНОК.

Один провінціональний суддя в Палестині засудив якогось Араба на рік тюрми за це, що він поцілував на вулиці якусь прохожу Арабку. Цей самий Араб був уже караний за поцілування на вулиці молодої Жидівки.

ПОДІЇ В ЕСПАНІЇ.

В Еспанії виготовлено проєкт нової конституції. Народні збори пічнуть над ним дискусію з кінцем червня ц. р. Директор Прімо де Рівера усунеться з причини недуги з політичного життя.

АЕРОПЛЯНОМ З ЕВРОПИ ДО БРАЗИЛІЇ

ІТАЛІЙСЬКІ ЛЕТУНИ ПЕРЕЛЕТІЛИ ВЖЕ ДВІ ТРЕТИНИ ДОРОГИ. — 22 ГОДИНИ У ВОЗДУСІ. — ПЕРЕЛЕТІЛИ ВЖЕ 3000 МИЛЬ, А МАЮТЬ ЩЕ ЛЕТІТИ 1600 МИЛЬ. ОСТАННЯ ЧАСТЬ ДОРОГИ НАЙНЕБЕЗПЕЧНІЙША.

РИМ, 4. липня. — Капітан Артуро Феррарін і майор Карло Дельпрете вилетіли без всякого розголосу з Риму в дорогу через Атлянтійський океан до Бразилії, до міста Пернамбуко, або навіть і до Ріо де Жанейро.

З одного з атлянтійських островів доносять, що летуни на повнім океані, летять щасливо далі зі скорістю 135 миль на годину. Досі летіли вони головно над европейським і африканським берегами, а тепер прийдеться їм летіти тільки над водою. Летуни мають з собою радіо, але не подають ніяких інформацій.

МІЛІОНЕР ПОТОНУВ В МОРЮ.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ БАНКИР І ПРОМИСЛОВЕЦЬ А. ЛЕВЕНШТАЙН ВПАВ З АЕРОПЛЯНУ В МОРЕ ПІДЧАС ПЕРЕЛЕТУ З ЛОНДОНУ ДО БРУКСЕЛІ. — БУВ НАЙБОГАТШИМ ЧОЛОВІКОМ В ЕВРОПІ. — ВІДВІДУВАВ АМЕРИКУ І ОДУШЕВЛЯВСЯ АМЕРИКАНСЬКИМИ ПРОМИСЛОВИМИ МЕТОДАМИ.

ЛОНДОН, 4. липня. — Бельґійського міліонера Альфреда Левенштайна стрінула смерть, яку хіба можна витолкувати собі тільки фатальністю. Він виїхав на своїм величавім аероплянї з поворотом з Лондону до Брукселі, а його неприсутність замітили доперва тоді, коли аероплян злетів і треба було висідати. Завважили, що його нема. Разом з ним летіли дві стенографістки, один слуга, пільот і механік. Ніхто одначе його не завважив. Тому припускають, що могло тільки те случитися, що Левенштайн відчинив невластиві двері і злетів в море.

Левенштайн став відомим в широкім світі, коли кілька літ тому назад запропонував Бельґії безпроцентову дворічну позичку в сумі $50,000,000. Гроші ті мали бути призначені на стабілізацію франка. Таку саму суму запропонував він і Франції. Рік тому назад відвідав Левенштайн Злучені Держави і ледви уйшов смерти від аероплянy. Пропелер зачепив тільки за капелюх. Їздив тоді з чотирма секретарами, двома машиністками, шофером, при[ват]ним детективом, масером і летуном. За самі телеграми з корабля заплатив $3.500.

В однім тільки купелевім місті Бяріц мав він 8 віль, в Англії держав перегонові коні, а на своїм жолді держав всіх можливих експертів від ріжного рода спорту. Як сам казав, почав робити маеток з кількома тисячами франків і необмеженою скількістю енерґії. Заробив дуже багато на штучнім шовку, зрозумів вагу гидроелектрики і її використав фінансово. Мав плянтації в Полудневій Америці. Його капітал грав по ріжних европейських краях, особливо в Англії, одну з домінуючих роль.

По Гуґо Стіннесі став найбогатшим чоловіком в Европі, а по Форді і Ракафеллері найбогатшим у світі.

ОТВОРЕННЯ ЛЮВЕНСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ.

ПРОЙШЛО СПОКІЙНО. — ТІЛЬКИ З АЕРОПЛЯНІВ КИДАЛИ ЛЕТЮЧКИ, ЗВЕРНЕНІ ПРОТИ НІМЦІВ.

ЛЮВЕН, 4. липня. — Ректор лювенського університету, піддержаний Ватиканом, бельґійським королем, Гувером і Батлером, виграв, бо посвячення відбудованої бібліотеки відбулося без написи: Знищена біснїстю Німців, а відбудована щедрістю Американців. Американський архитект Веррен, що обстоював ту напись, на свято не прибув, а виїхав до Італії. Архиепископ ван Роей, наслідник кардинала Мерсіе, котрий довершив посвячення, підніс заслуги архитекта та американську жертвенність.

НАЙБОГАТША ДІВЧИНА НА СВІТІ.

ДІСТАЛА В СПАДКУ $100,000,000.

ЛОНДОН, 4. липня. — В Калькутті помер англійський купець сер Давид Юль і залишив по собі одиноку дочку, 24-літну Ґлейди Юль, що одержить по батькови не менше й не більше, а сто міліонів долярів. Її батько належав до найбогатших людей, які колинебудь жили в Англії.

КРИТИКУЮТЬ НОБІЛЄ.

ЦІЛИЙ ЛЕТ БУВ ДУЖЕ ЗЛЕ ЗААРАНЖОВАНИЙ.

ЛОНДОН, 4. липня. — Шведська ґазета Стокгольм Даґблядет подає історію лету Нобіле до північного бігуна. Вже на початку подає ґазета повно ріжних подробиць, з яких виходить, що ціла подорож була ведена без пляну і серед цілковитого непорядку. Залогу держали перед вилетом цілі години при богослуженню, а в самім аероплянї порядку не було, бо професор Мальмґрен не міг навіть знайти порозкиданих своїх інструментів. Нобіле і його залога поводилися як дурні, коли пили перед вилетом шампан і змушували ще і журналістів до пиття. Один з журналістів шпурнув офіцирам Нобіле чарку з шампаном під ноги.

БУНТ ВІЙСКА В ТІЕНТСИН.

ЗАБИТО 70 ЖОВНІРІВ. — ЗБУНТУВАЛИСЯ ЖОВНІРИ ПІВНІЧНОЇ АРМІЇ.

ПЕКІН, 4. липня. — Частина північної армії, що піддалася і ввійшла в склад полудневої армії, підняла бунт, бо не хотіла повинуватися приказови і забиратися з міста до поблизького села на кватири. Жовніри жадали по $20 для кождого, а тоді згодилися уступити. А коли їм не давали, почали стріляти. Тоді жовніри провінції Шансі, що входять в склад націоналістичної армії, почали до них стріляти з машинових крісів. За короткий час настав порядок, але на вулицях знайдено 70 забитих жовнірів.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СОЦІЯЛІСТИ ПРИ ВЛАДІ

Соціялісти приходять в Німеччині до чимраз більшої сили. Катастрофа, яку довелося переживати німецькому народови по програній світовій війні, дала німецьким соціялістам нагоду виказати свої державно-творчі сили. А що німецькі соціялісти були від давна відомі зі своеї дисципліни, були добре зорґанізовані і позбавлені хаотичности й утопійности, як соціялісти других народів, тож зуміли вони в найтяжшій годині німецького народу відограти дійсно важну ролю. Вони виратували Німеччину з тої руїни, до якої довела її програна війна і повоєнна нужда, в тім часі, коли вже методи монархістичної Німеччини не дописували. Соціялісти виратували Німеччину, а разом з тим затвердили демократію і республику. Німецька демократія і молода республика видержали хресний вогонь і е тепер панами ситуації.

Через те ми свідками того, що при послідних німецьких парляментарних виборах соціялісти здобули найбільше число мандатів. Німецький нарід цілком слушно і заслужено віддав в їх руки провід, бо вони на той провід заслужили своею конструктивною працею, своїм розумом і своїм умілим проводом. Тому саме і сам президент Гінденбурґ, хоч як це дивно може звучати, допомагав теперішному соціялістичному прем'єрови Міллерови склеювати міністерський кабінет.

Коли говоримо про німецьких соціялістів, то річ ясна, що треба зазначити, що ті соціялісти тільки по назві подібні до тих наших українських соціялістів, що то їм ласкава доля була дала провід у руки в часі відродження української нації. Німецькі соціялісти в часах німецького розвалу йшли ратувати Німеччину як одна велика національно здисциплінована армія. А в нас можна було почути таке, що коли не буде соціялістична Україна, хай не буде ніякої України.

Соціялісти німецькі добилися впливу і влади своею конструктивною роботою. Вони посунули робітниче питанне вперед і стоять сегодня так, що моглиб дати Німеччині робітничу більшість в парляменті. А коли не мають абсолютної більшости, то тільки завдяки большевицькій демаґоґії. Бо найбільшими ворогами німецьких соціялістів — це комуністи, які по наказу з Москви і по своїй власній хаотичній структурі кладуть німецьким соціялістам на кождім кроці колоди під ноги. Але й це готово змінитися. Москва потребуе кредитів і товарів і надіється їх дістати при помочі соціялістичного німецького уряду. Московська урядова преса вже робила натяки на те. А разом з тим готова притихнути кириня німецьких комуністів. Це знова причиниться до ще більшого закріплення влади німецьких соціялістів. А та влада не е шкідлива і небезпечна, коли навіть Гінденбурґ її попирае.

ПРОТЕСТИ ПРОТИ ПОЛЬСЬКОГО ЗАСУДУ

На поклик „Обеднання", щоби орґанізувати протести проти польского засуду невинних українських студентів Атаманчука та Вербицького, відгукнулася дружньо майже вся українська іміґрація в Америці. В численних місцях скупчення нашої іміґрації вже відбулися відповідні протестаційні віча, ухвалено відповідні резолюції протесту та вислано їх до американського уряду, Ліґи Націй та Варшави. А що головне, то зібрано певні фонти на оборону невинно засуджених та на провадження дальшої боротьби проти польської окупації наших земель.

В багатьох місцевостях уже намічено в недалекому часі протестаційні віча, а в инших, ми певні цього, українська іміґрація ще виконае свій обовязок супроти своеї батьківщини, супроти невинно засуджених.

Приемно підкреслити те, що нарешті наша іміґрація в Америці починае очунювати від тяжких ударів тимчасово невдавшоїся визвольної боротьби. Бачиться, що наша іміґрація знову починае інтересуватися дальшою визвольною боротьбою. Тепер вона вже не чекае хвилевих, яскравих ефектів, але розраховуе боротьбу в старому краю на довше, а тому й з свого боку готується дати краеви більше сталу, трівку й довшу моральну та матеріяльну підтримку.

Коли ми кликали українську іміґрацію в Америці виступити зі своїми протестами проти засуду невинних Атаманчука та Вербицького, ми не думали, що це спинить руку польского ката, ми не думали, що це дійсно й обовязково приведе до призначення нового публичного суду над цими невинними жертвами польського божевільного терору. Так саме мало надій у нас було на те, щоби чужоземні держави, або Ліґа Націй вжили якихсь кроків, щоби сказати й свое слово в оборону невинно засуджених а проти польського терору на українських землях.

Але всеж таки ми свідомі того, що одностайні протести української іміґрації в Америці, особливо коли вони будуть широко розпубліковані в американській пресі, зроблять свое діло, підтримуючи довіря чужоземної опінії до польської держави, а також кинуть промінь світла на дійсні відносини на тих українських землях, які окупувала Польща. Це колись при нагоді дасть свої наслідки, корисні для нашої визвольної боротьби.

Кличучи нашу іміґрацію до протесту, ми знали, що це терору наших ворогів не спинить, але за те скріпить наші національні сили тут на іміґрації та дасть моральну й почасти матеріяльну підтримку нацим борцям на рідних землях.

Українська нація вже прокинулася до боротьби за свое національно-державне життя. Ідея української державности захопила найширші українські маси, захопила всю гущу українського народу. Здушити тепер цю ідею, це значить треба вбити живу душу нашого народу, а цього вже доконати жадна сила не зможе. Ще не було в історії всього людства прикладу, щоби можна було поконати нарід, що пробудився з летарґічного сну й став до послідовної бортьби за свою суверенність. Так саме ще ніколи не було того, щоби найлютійший завойовник мордом, насильством змусив якийсь живий нарід відмовитися від своїх національно-державних ідеалів.

Проходять часи й зпід руїн повстають в боротьбі такі народи, про істновання яких вже давно забула історія. Повстають до державного життя такі народи, що стратили вже свою рідну мову, що стратили й навіть забули свое справжне імя. А український нарід історією не забутий. Він живе й розвивається, не дивлячись на страшні утиски всіх своїх ворогів. Він не стратив своеї рідної мови, а навпаки, під страшним гнетом своїх володарів поширював її та розвивав. Він навіть кольонізував нові простори земель. Отже наш нарід жив, живе й буде жити, а розпочавши свою національно-визвольну боротьбу, вже не припинить її. Його клич „Здобути, або дома не бути" не даром залишили предки своїм нащадкам.

Під тяжкими ударами ворогів наші національно-державні змагання перетворюються в тверду кремінну скелю, при ударі об яку сокири польських катів лише викрешують іскру. Прийде час і від тої іскри запалае на українських землях така пожежа національної визвольної боротьби, якої історія нашого народу, так багата на боеві подвиги наших предків, не памятае.

Хай шаліють кати тимчасових переможців, хай знущаються, хай впиваються кровю невинних синів нашого народу, але ми скажемо словами гетьмана Петра Дорошенка: „Біда з завзятого лише вогонь креше". Не даром же нам полишив заповіт найбільший наш пророк Тарас Шевченко, сказавши: „Борітеся — поборите", а Українські Січові Стрільці в 1914 році на свойому прапорі написали: „Не ридай, а здобувай".

Наші протести в Америці проти знущання окупантів на рідних землях мусять там відбиватися луною. Вони через голови наших ворогів повинні доходити до наших народних мас, до наших активних борців і давати їм моральну та матеріяльну підтримку.

Ми звідси, ізза океану, кидаемо клич в наші рідні маси на батьківській землі: „Борітеся, а ми вас підтримаемо морально, матеріяльно, а коли буде нагода, то й фізично". Ми повинні їм сказати, що вони там не одні, що ми дамо їм допомогу, але сказавши це, ми повинні виконати свое слово.

Ось в чому лежить сенс сучасних протестів проти польського катування українського населення та проти засуду невинних Атаманчука та Вербицького.

ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА

Рідну країну спасайте!

Наша Україна велика і богата. На тій гарній, веселій Україні живе наш нарід і співае пісню сумну як могила. Сузну, бо не було в нашій історії богато світлих хвиль, не було місця для веселої пісні. У нас не було ще догідної хвилі, щоб всі Українці з Кубані, Вел. України, з Галичини, Буковини та Закарпатської України заспівали весело рідну пісню одною мельодією і одним словом. Наша Україна, роздроблена на частини і розділена поміж сусідів, від віків терпіла ярмо чужої неволі, від віків терпіла і тепер терплять ще деякі її землі. Між иншими Закарпатська Україна знайшлася під Чехословаччиною. Я специяльно хочу занятися Закарпатською Україною, про яку українська публика найменше знае. Тисяч літ стогнала Закарпатська Україна в мадярськім ярмі. Нарешті прийшов час, що всім меншим народам Угорщини засяла ясна зоря волі. Усміхнулося й Закарпаття. Але його зоря зайшла знову за темні хмари. Воно знову зажурилося і заспівало сумну, безвідрадну пісню. Воно вирвалося з одного ярма, а впало в друге. Десятий рік довершується, як Закарпатська Україна добровільно прилучилася до ЧСР. Чехословаччина, устами свого президента Масарика, обіцяла нам як найширшу автономію повну волю, і гори й долини, але за цих десять літ свого істнування поставила все до гори дном.

Автономії нам не дала. Новою адміністраційною реформою зрівнала Закарпатську Україну з иншими землями ЧСР. і закопала її автономію на віки; наслала нам чеських урядовців, що своїм поводженням з закарпатськими Українцями дорівнують Мадярам. Нам обіцяли, що будемо мати свій сойм з своїм ґубернатором на чолі. Сойму нема: Ґубернатором іменовано русотяпа, ляльку Бескида, при якому можна робити все, чого Чехам захочеться. Нам обіцяла Чехословаччина, що границями буде Закарпаття вдоволене, тимчасом границю між Словаччиною та Закарпатською Україною повели так, що 200,000 українського населення остало під Словаччиною. На основі мирного договору ми мали мати шкільну самоуправу, зложену з місцевих людей, а тепер 85% Чехів засідо в т. зв. „шкільному відділі". При українських середніх школах заводять чеські паралельки, а потім українську касують, а остається чеська (торговельна академія в Ужгороді). Ті школи, що дотепер ми на них змоглися, — ліквідують. На днях оголошена ліквідація ґімназії в Берегові. По селах, де ніколи не було і нема ані одного Чеха, заводяться чеські школи. Затеі села з 100—200 дітьми в шкільному віці не мають школи, бо „влада не мае грошей, щоб виправити будинок для українських дітей" (Суха). А вже про положення тих 200,000 українського населення, що їх приділено до Словаччини, нема що й казати. Там нема ані одної української горожанської школи, ані одної ґімназії. Оттак виглядае у нас шкільна чехізаційна політика.

З народу стягають величезні податки. Нарід бідніе, голодуе, та вмирае. Не знаю, чи е де в Европі, чи і в цілому світі так бідний, так прибитий нарід, як український на Закарпатті. Говорю словами Німця, що мав нагоду побувати якийсь час на Закарпатті. Замісць перевести аґрарну реформу на Закарпатті, забрали маетки найбільшого землевласника Шемборна, влада Чехословаччини виналяла землю чужим капіталістичним підприемцям, для використуваня бідного українського населення Закарпаття.

Гарна наша країна і богата! Наша земля вина родить, у нас сіль, вугля, ліси..., а нарід з нужди та голоду в темноті мре. В темноті, кажу, бо 50% у нас людей, що не вміють читати-писати, бо й як може чоловік думати про те, щоб його діти училися, коли він мусить думати вечером, що мае рано дитині їсти дати? У нас нарід молодим умирае, як про це свідчить урядова статистика з 1921 р. Діти у нас не граються, не сміються, а ходять сумні та прибиті як старі діди.

Крім того ведеться у нас чехізаційна праця, як я вже згадав вище. За всяке національне освідомлення закарпатського населення тяжко переслідуе чеська поліція. Мимо того, що сама чеська академія наук в Празі признала, що закарпатський нарід е віткою великого сорок-міліонового українського народу, дотепер не заведено до шкіл українських підручників. Українські діти страшно мучаться на своїй „автономній" землі, вивчуючи чеські підручники, чи евентуально російські. Еміґрантів-Українців, що посмілиб твердити, що закарпатський нарід належить до українського народу, протягом 24 годин відставляють до границі. Переслідують національно свідомих студентів, роблять у них труси за те, що посміли сказати, що закарпатський нарід е українським і т. д. Богато требаби писати, щоб все розказати, як нам живеться.

Такої автономії, такої волі дочекалася Закарпатська Україна. Але ми свято переконані, що таки прийде час, коли Закарпатська Україна разом з иншими землями України вільно заспівае одну українську пісню. Не змели нас Мадяри з лиця землі за 1000 літ тяжкої неволі, не дамося і „братському народови" — Чехам.

О. Н.

(„Рада").

В. Кедровський.

1917 РІК.

(149)

Майже всі члени Ґенерального Комітету були проти таких проектів, по мотивам доцільности ведення дальшої праці по орґанізації армії. На їх думку, перехід до одноперсонального керування цією справою ще не був на часі. Обставини-ж революційних часів та великої ріжнородности праці не допускали втручення в суто-орґанізаційні справи такого складного органу як Рада Військових Депутатів. Це лише гальмувалоби працю, а не поліпшилоб справи.

Я особисто гадав, що сучасну орґанізацію Комітету треба зберегти, але зате пошукати нових людей, може більше підходящих серед членів зїзду, або навіть з тих, що стоять поза ним. Гадав це я перевести в той спосіб, що на фракційнім засіданню Соц. Революціонерів дати широку характеристику діяльности комітету, не скриваючи жадної хиби його, що мною були замічені. Також схарактеризувати кожного члена Комітету, ні скільки не криючись з їх неґативними рисами. Для мене це здавалось легко зробити, тому, що сам я вирішив в жадному випадку не згоджуватися на свою кандидатуру до Комітету. Причини того були ті, що я був дуже перетомлений, зденервований, а крім того почував себе завжди, тут у центрі, чужим, тому вирішив перейти до роботи в Одесу, де-б я був, так би мовити, дома.

Крім того рішуча лінія поведінки Української Одеської військової Ради на чолі з І. Луценком, та поведінки одеських громадсько- національних орґанізацій, зокрема Керовничого Комітету на чолі з С. Шелухином, мені імпонувала. Мені здавалося, що там, на свому рідному півдні я зможу більше продуктивно працювати ніж тут у первовому, інтриґантському центрі.

До критики членів Комітету мене підштовхувало ще й те, що я визнавав абсолютно ненормальним вибір членів найголовнішої інституції по орґанізації реальних сил українського національного руху „на сліпо", не піддавши їх всебічній критиці. Того було далеко недосить, що робилося раніше, коли питали лише: якої ти політичної партійної віри!?

Але зайшли події, що не дали мені цих намірів здійснити, бо нові вибори Ґенерального Комітету не відбулось, а повноваження його, разом з коoptованими членами, були продовжені далі, не міняючи й конструкції його.

II.

Перехід влади у Київі до Ц. Р.

Ранком 25 жовтня 1917 року у Комітеті мені була вартовим писаром передана коротенька телеґрама від Петроградської Військової Укр. Ради, приблизно такого змісту: „Большевики виступили проти тимчасового уряду. Просимо інструкцій". Я навіть не був особливо здивованим, — так здавалося це повідомлення мені цілком природним. Адже вже давно не було двох гадок про те, що большевики виступлять, — було лише питання, коли?

Я негайно дав телеґрафічну відповідь від Ґенерального Комітету, яка теж без обговорення, без дискусій, могла бути лиш одинокою:

„В боротьбі большевиків з тимчасовим правительством українським військом триматися повного невтралітету. За ҐенерКомітет — Кедровський".

Приблизно такого-ж змісту я послав обіжно телеґраму всім військовим українським орґанізаціям, що були поза межами України. Що торкалося самої України, то тут уже діло було далеко складніше й залежало від того, як вирішиться справа у самому Київі.

Негайно я побіг до помешкання зїзду, щоби повідомити членів Комітету про телеґраму з Петрограду, але там уже були всі поінформовані й з приводу цього йшли обговорення української тактики в Київі та на Україні.

Про фактичний перебіг подій у Київі подаю відомости, що вміщені у „Вістнику Союзу Визволення України", де вони описані докладно й правдиво, чого не можна сказати про инші описи.

„25 жовтня в ночі на закритому засіданню Комітету Центральної Ради враз з київськими революційними орґанізаціями принято таку постанову: „Центральна Рада одноголосно постановила утворити Революційний Комітет для охорони революції на Україні. На всій території України Комітет мае розпоряджатися всіма силами революційної демократії. Йому підчиняються в порядку охорони революції всі органи влади означеної території. Комітет відповідальний перед Українською Центр. Радою та негайно приступае до діяльности". В склад Комітету від Центр. Ради увійшли: М. Ткаченко (укр. соц.-дем.), М. Порш (укр. соц.-дем.), О. Севрюк (укр. соц.-рев.), М. Ковалевський (укр. соц.-рев.), А. Ніковський (укр. соц.-фед.), Матушевський (укр. соц.-дем.), Г. Пятаков (рос. соц.-дем. больш.), М. Шаповал (укр. соц.-рев.) і Гольдельман (Поалей Сіон).

„Крім того від партій і організацій увійшли: від рос. соц. рев. — С. Сараджев; укр. соц. дем. Пісоцький; Ґенер. Військ. Ком. — С. Петлюра; головного залізничого Комітету — А. Шумицький; Всеукр. Ради Військ. Депут. —М. Тележинський і А. Касяненко; від Київської Ради Робітн. Депутатів — Крейсберґ; від соц.-дем. больш. Затонський; від Бунду — Рафес*); обедн. евр.-соц. партії — Зільберфарб; представникч Київської Ради Салдатських Депутатів і представники Харкова, Катеринослава і Одеси.

„При комітеті утворено революційний штаб Комітету. Мета штабу — негайне утворення надійної військової влади у Київі та на Україні й обеднання всіх елементів, що стоять на сторожі революції й порядку.

„Комітет видав дня 26 жовтня відозву до населення України такого змісту: „На вулицях Петрограду йде боротьба між тимчасовим правительством і Петроградською Радою Салдатських і Робітничих Депутатів. Вороги революції та народньої волі можуть скористуватися цією боротьбою для того, щоб повернути старий, царський лад та вкинути народ у неволю. В цей грізний час уся революційна демократія, робітництво, селянство та військо неодмінно повинні згуртувати свої сили для того, щоб зберегти спокій та добрий лад на Україні. Зважаючи на це, Українська Центральна Рада утворила 25 жовтня Краевий Комітете для охорони революції, котрому й доручила всякими способами, разом з Ґенеральним Секретаріятом Ради, боротися з ворогами революції, зберігти спокій у краю та боронити всі завойовання революції.

„До Краевого Комітету по охороні революції Українська Центр. Рада, пославши своїх представників, закликала такі революційні орґанізації й партії: 1) Український Військовий Ґенеральний Комітет, 2) Українську Раду військових депутатів, 3) Раду Салдатських Депутатів Кивіської Округи, 4) Головний Комітет Доріг України, 5) українську соц.-демократичну робітничу партію, 6) українську партію соц.-революціонерів, 7) російську соц.-демократичну партію (большевиків), 8) російську партію соц.-революціонерів, 9) Бунд, 10) еврейську обеднану соціялістичну робітничу партію і 11) Раду Салдатських і Робітничих Депутатів Київа, Харкова, Катеринослава і Одеси.

„Краевий Комітет для охорони революції оповіщае всіх громадян України, що всі громадські, військові тилові установи, а також усі орґанізації революційної демократії мусять твердо й непохитно виконувати всі його накази та приписи. Комітет заявляе, що він не допустить ніяких виступів проти інтересів революції, що всі такі ворожі революції виступи Комітет буде рішуче подавляти всякими способами, навіть збройною силою, котра стоїть під орудою Комітету.

„Власть Комітету, котрий обеднуе всі органи революційної демократії, всі революційні й соціялістичні партії нашого краю, як українські, так і неукраїнські, поширена на всю Україну, на всі девять губерній: Київську, Подільську, Волинську, Полтавську, Чернигівську, Харківську, Херсонську, Катеринославську й Таврійську.

(Дальше буде).

*) Згодом став до праці з большевиками.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОШУКУЮ 99 ШКОЛЯРІВ З 5 ДОЛЯРАМИ НА ДІМ ІНВАЛІДІВ.

Я чув, як мій тато читав на голос „Свободу" про таких Українців, що то складають по $100 на Дім Українських Інвалідів у Львові і шукають за другими, котрі пішли би за ними.

Я взяв „Свободу" і читаю сам, а прочитавши, кажу: тату і ви, мамо, дайте мені $5, а я хотівби шукати 99 українських школярів, котрі зложилиби на будову Дому Українських Інвалідів по $5.

Родичі дали, а я гроші вислав до Обеднання в тій надії, що і мої товариші з української народної школи при 14 улиці в Ню Йорку і другі українські школярі в Америці не відмовляться від жертви на будову дому-притулку для тих калік, що боролися за визволення нашої України.

СТЕФАН ДРОБОТІЙ,
ученик Укр. Народної Школи при 14 ул. в Ню Йорку.

ЯК БИ ТО БУЛА У НАС СВІДОМІСТЬ.

Хочемо збудувати коштом Американських Українців дві будівлі: Сиротинець У. Н. Союза і Дім Українських Інвалідів. Нема мабуть одної людини, котра була би противна як одній так і другій справі. Це два гарні проекти, дві гарні памятки, які ми легко моглиб побудувати, колиб поставилися до них дещо серіозніше і з деяким запалом. Я хочу говорити головно до самих членів У. Н. Союза. Нас вже є таке число, що ми самі — тихо і без гомону — і без великої жертви з боку кождого з нас — моглиб доконати тих двох діл, колиб була свідомість і охота.

Я ще таки вірю, що та охота знайдеться. Бо ніде правди діти, як Союзовці не попруть, то взагалі ніяка народна справа в Америці вдатися не може. Ми вже доконали не одного, доконаймо ще й тих двох діл. Збудуймо Сиротинець і Дім для Українських Інвалідів. Союзовці, до бороти! Сягнім до кишені, це нам не трудно, бо ми вже не раз сягали. Сягнім ще й тим разом.

Микола Семотюк
з Міннеаполіс, Мінн.

УКРАЇНЦІ ТА ЛЮБОВ УКРАЇНИ.

Зчудував би нас не мало той, хто осмілився запитати, чи ми любимо Україну. Бо ми дуже радо і при кождій нагоді пописуємося тою любовю. На жаль, є се часто тільки пусті фрази. Любов для України носимо як вивіску на устах, а поступки наші зовсім що иншого кажуть.

Любимо Україну, а ненавидимося між собою, шкодим оден другому, де трафиться нагода, очернюємо і то не тільки межи своїми. Не числимося з ніким і з нічим, як ходить о марну користь матеріяльну. Коли йде о заспокоєння наших матеріяльних амбіцій, ми готові всім і все посвятити.

Коли випадає, на приклад, з нагоди якоїсь памятної річниці урядити концерт або инший обхід, вже місяць наперед розпочинаються сварні, видумки, тощо. Замісць спільними силами допровадити до ефективних результатів і заманіфестуватися перед иншими націями, нищиться найгарнійші ініціятиви длятого, що той гетьманець, той демократ, а той большевик.

Свою особу й здібности ми оцінюємо дуже високо, жадаємо, щоби всі нас шанували й наші проекти узнавали, а ми самі не шануємо нікого другого.

Політикуємо також дуже радо і то кождий на свою руку, а які результати і користи з того, переконали нас сегорічні міські вибори в Гемтрамку, в стейті Мишиґені. Замісць використати незгоду других, ми розбивалися за польського кандидата і допровадили до того, що нині з нами зовсім або дуже мало числяться і не тільки не зискали більше місць в міських департаментах, але утратили і ті, котрі поперед займали.

Найголосніші політикери й власновольні репрезентанти українства шкодять найбільше, бо псують опінію загалови Українців, маючи в дійсности особисті користи на виді. Про свій бит матеріяльний кождий безумовно дбати повинен, однак не з жертвою загалу. Мусимо числитися з тим, що другі мають рівні з нами права до утримання своєї екзистенції.

Така мала горстка нас тут, а не можемо в дрібних на вигляд справах порозумітися і згідно для спільного добра працювати. Щож говорити про такі справи, як створенне самостійної держави? Маємо історичні докази, кілько злого за незгоду перетерпів наш нещасний нарід. Нащо ті страждання і тілько жертв братів наших, котрі дійсно життя з любови для України віддали й віддають, коли ми не годні здобутися на таку дрібницю, як пожертвованне свого „я", котре не завще розумне, на річ загального добра.

За мало любови, за мало освіти, а за богато гордости.

Альбіна Гарматюк.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Американська ґазета про будову дому У. Н. Союза.

Джерзиситська ґазета The Jersey Journal в своїм числі з пятниці, 29. червня, принесла отсю статейку про будову дому У. Н. Союза:

Down on Grand Street a society with assets of $2,000,000 is printing a daily newspaper and three monthly magazines in a shanty.

What's more, the publications leave the makeshift print shop on time.

Of course, it's a temporary arrangement. A new building is being erected around an old one, and printers continue their work undisturbed in a temporary shanty while the new structure is constructed around and abouve them.

The newspaper is the Ukrainian daily "Svoboda", with a national daily circulation of 17,500 and its novel method of publication at present is making history in the printing industry.

The paper, as well as the three magazines, is issued by the National Ukrainian Association, with headquarters in Jersey City. For 18 years publication offices have been maintained at 81-83 Grand Street, opposite police headquarters.

When it was decided recently to replace the old two-story brick structure with a modern three-story and basement building, twice the width of the old building, Architect John T. Rowland, Jr., and the George Siegler Co., builders, got together on ways and means of permitting uninterrupted operations during the period of construction.

The first step was to tear down the old building. Paper stock and such machinery as could be spared was stored, and all other machinery was then enclosed in a temporary two-story tar-papered shanty. It is in this shanty, now almost lost to sight in the center of the new structure, that the printers busy themselves at their daily tasks. Officers have been temporarily set up in the Chamber of Commerce building.

"Of course, we get in the way of the workmen, and they get in our way sometimes," says Simon Yadlowsky, general manager of the newspaper, "but on the whole the arrangement has worked out well, and we have not missed an issue."

The new structure occupies two lots, while the former structure was built on a single lot. When the new quaters are completed, sometime in September, one new linotype machine will be added, but the same presses and other present epuipment will be set up on new foundations. The building will cost altogether about $150,000.

Ten men are employed in the composing, press and mailing rooms. The permanent editorial staff comprises five, with additional writers on the payroll as correspondents.

До статейки додана була фотографія нової будови.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Думки з приводу концерту Української Народної Школи.

З давних давен істнували на Великій Україні церковні школи. Але коли вони були в руках українських священиків, то школа була українською і національною. Відколи-ж Москалі наклали свою брудну лапу на Україну, школи церковні перетворилися в „церковно-пріхоскія", де головну увагу звертали на втовмачення пошанівку до „цара та отечества".

Звичайно про Україну і не згадувалось, головно учили „Закон-Божий" і коли учень умів так-сяк писати та читати, справу науки вважали майже закінченою. Колиж учень, перебувши три роки в такій школі, виходив зі свідоцтвом, то через тиждень вже забував „Закон Божий" і памятав лише „цара батюшку", а підписував своє імя, як курка лапою. Москалі робили так, щоб і кози були цілі і вовки ситі. Мовляв, ми даємо народови освіту, а що він темний, то не наша вина. Звичайний селянин чи робітник не міг більше трох зим посилати свою дитину до школи, і колиби в школі вчили більше наук, а менче „про цара", то дитина можеб і знала що. Иншими словами, як урядови так і духовенству ходило о змосковщення українських дітей, а не о дійсну науку. Така школа відсувала національну справу, а перла наперед все те, що може затемнити національну свідомість. То було на Україні за московського панування.

А пригляньмося до Америки. Ще й тут знайдемо сліди московського задурманення. По всіх кацапських школах ще й тепер той сам мертвий московський дух, що має виховати українських дітей на яничарів.

А по школах закарпатських Українців то й не знати чого там дітей вчити можуть. Подають хіба релігію, бо чого іншого навчити дітей не можуть, бо самі учителі не знають, хто вони і якою мовою їм писати. Московський дух заступає тут дух мадяронський.

Одні тільки галицькі Українці заховали тут українську школу. І там, де про неї дійсно дбають, де школою править громада і де є добрий учитель, там школа може повеличатися гарними успіхами.

От так то народна школа і святкувала закінчення першого року свого істнування в суботу, 30. червня с. р., в церковній галі при 14. вулиці.

Не дивлячись на жароту, зійшлося богато родичів та сторонніх людей послухати співу та деклямації маленьких Українців.

Не знаю чому, але виступ маленьких артистів зворушив мене більше ніж капеля Кошиця. Може тому, що в капелі були досвідчені співаки, а тут я чув дітей, яким українська мова точнісенько як для мене англійська. А може тому, що я побачив у них вже заложену національну свідомість, хоч ростуть вони американськими горожанами — не знаю.

Одно відчував, що на маленькій сцені твориться один з актів українського відродження та бажання стати самостійними, незалежними. Нема що спинятися на окремих точках співу діточого хору під проводом п. Стеткевича, або орхестри п. Гайворонського — діти дали максімум бажання відданости і тим примусили галю сидіти з затаєним духом. А що головне, то ясна, чиста дикція, якої часто-густо бракує в дорослих людей і навіть у дійсних артистів. Концерт показав, що рік пройшов не дурно-марно, та що Українська Народна Школа стала твердо на обі ноги.

В. Б.

БРАМІНСЬКІ ПРИПОВІДКИ.

Десятки тисяч є мудрих брамінських приповідок. Вони походять із найдавніших часів індійської історії. Богато їх є у драмах, найбільших індійських народніх епопеях, Магабарата і Рамаяна. Недавно у Фльоренції вийшов вибір брамінських приповідок у перекладі проф. Паролінія. Подав він їх тисячу із таких ділянок, як: політика, закони, батько-мати, діти, жінка, приятель, любов, доля і т. д. Наведемо тут для приміру деякі з них.

Так як дим є іграшкою вітру, так правда є іграшкою сили. Правда, яка не є своїм власним господарем, опирається на силу, так як прочитан (плющ) на дерево.

Корова належить до теляти, до пастуха, господаря і злодія, який її вкраде. Одначе пословиця каже, що корова є того, хто пе її молоко.

Пяниця, злодій, божевільний, сердитий, голодний, жаждучий, кухарка і залюблений не знають законів.

Носи твого неприятеля на плечах, доки не зміняться обставини, але як побачиш, що прийшла пора, розбий його наче збанок об камінь.

Коли хто сильний, але необережний бореться зі слабим, але обережним, то сильний піддасться через свою необережність.

При помочі одного неприятеля, якого ми здобули якимсь дарунком, можемо обезсилити ще одного неприятеля; таксамо, як терням, яке держимо в руці, можемо витягнути друге терня, яке нам залізло у ногу.

Хто перший сказав, що служити це є тесаме що „жити собачим життям", сказав немудре. Пес скаче собі, куди йому захочеться; хто служить, не може ні кроку зробити без чужого дозволу.

Не дає стільки приємности й радости небо з усією своєю божеською красою, скільки місце, в якому ми родилися.

До пятого року як з королем, до десять як із слугою; коли скінчив 18-ий рік життя, треба поступати зі сином як із приятелем.

Народилася дівчина; ось велика журба. Кому дамо її за жінку? — це другий клопіт. Колиж її віддадуть замуж, буде, чи не буде щаслива? Бути батьком дівчини то дійсно неволя!

Жалоба за батьком треває шість місяців; за матірю один рік; за жінкою, доки не найдеться інша; жалоба за сином не кінчається ніколи.

Бог Брама створив чотири засоби, як побідити ворога; одначе не дав пятого, як приборкувати жінку.

Це що їм лежить на серці, не мають на язиці; це, що мають на язиці, не скажуть; це, що кажуть, не роблять; дивне є поступовання жінок.

Лекше бачити смокву у цвіттю, ворона, що весь побілів і слід риби у морі, як знати, що є в жінки на серці.

Колиб море було солодке як мід, колиб місяць був теплий а сонце холодне і жінка булаби вірна.

Краще ніколи не любити, ніж утратити любов; нещасний є той, що осліп, а не той, що народився сліпий.

Маєш чи не маєш грошей, треба, щоби ти попросив їх у приятеля; інакше не можеш пізнати, чи він направду є твоїм приятелем.

Ніодин учинок не пропадає безслідно, хоч би то було після міліон-міліонів літ. Учинок добрий або злий, мусить видати плід.

Хто чинить зло, не любить самого себе, бо сам терпить наслідком злого вчинку.

У найкращій молодости поступай так, щоби ти був щасливий на старість, а ціле життя поступай так, щоби бути щасливим по смерти.

Коли не можу осягнути цього, чого хочу, то не твоя, о Господи, лише моя вина. Чиж може винно сонце, що сова не бачить за дня?

Можна бачити сотки людей, що ріжно мучаться, а нічого не осягають; можна бачити також багато инших, яким поводиться добре, хоч не мучаться.

Чоловік, якого година ще не вибила, не вмирає, хоч би його прострілило сто стріл; чияж година вже вибила, не жиє більше, коли лише стебелинка торкнулася його.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ЙОНГСТАВН, О.

На оборону невинно засуджених.

До Обєднання вислано 75 долярів на оборону засуджених ляцьким судом В. Атаманчука і І. Вербицького. Гроші ті зібрано на вічу в Йонгстон, О. Збіркою по хатах і на вічу занялись: Юрій Присташ, Михайло Лопушанський Мартин Бурка, Іван Григорчук, Іван Дубас, Йосиф Пютонний, Марія Бурка, Юлія Войтович, Іван Павловський і Михайло Адамивський.

Жертвували по 5 дол.: о. Данилович, І. Баґан; по 3 дол.: Теодор Лапчинський; по 2 дол.: о. Костюк, О. Бутовський, Т. Бойко; по 1 дол. і 50 цнт.: С. Цицик, Д. Войтович, Г. Нівінський, Н. Винник; по 1 дол. 25 цнт.: І. Дубас, М. Господар; по 1 дол.: Анна Гуман, Павліна Миґаль, Марія Кикіш, І. Чулик, С. Мош, П. Косневич, Й. Поточний, Г. Савчук, І. Бряць, М. Заяць, Й. Ярош, Г. Кронціпрох, Т. Козяв, В. Кріль, М. Кіхтан, Анна Корчицька, М. Бурка, І. Григорчук, І. Клинець, О. Сокіл, О. Ляхоцький, О. Стахура, І. Лисиґанич, І. Ґурняк, Г. Падучак, Н. Дрогомицький, І. Падучак, Н. Самоґурський, М. Вітчишин, В. Фурман, В. Конишак, А. Кіхтан, А Кріль, Л. Максимич, М. Лопушанський, М. Тиховський, І. Середніцький, В. Пусь, Я. Петрикович, І. Максимич, Н. Сухар, Г. Сухар, А. Кравець, Параська Затворніцька, М. Килунич, І. Василишин, А. Ґулич, Г. Лопушанський, І. Хомик, В. Гучко, В. Кіхтан, М. Нестор, І. Луцик, С. Когут, М. Лопушанський, Ю. Гусак, Ю. Присташ, І. Павловський, І. Волощак, І. Кравець, І. Гармич, С. Єиктор, М. Іванчак, Н. Стефановський, М. Адамовський, Р. Ґіль, А. Бомбар, Г. Крушельницький, Н. Нахим, В. Білан, П. Морозко, Анна Моровко, Юстина Баґан, Явдоха Сіньовська, Варвара Бура, Д. Добромиль, М. Ґерак, П. Луцко, В. Зубаль; по 75 цнт.: С. Щляхтянич; по 50 цнт.: Марія Кіхтан, А. Павелко, М. Середницький, Анна Баран, І. Капарис, М. Кіхтан, Анна Макар, Н. Пашович, І. Семедяк, М. Волощак, В. Ганкевич, Д. Боровицький Д. Швед, Н. Макар, А. Гнатів, П. Мельникович, І. Стрільбицький, В. Гриньо, Д. Войтик, М. Мулярчик, М. Кирецький, С. Стахура, Д. Маринич, Т. Іващишко, І. Черніга, А. Данильчак, І. Гринечко, Т. Мазур, С. Гринечко, С. Бедизляк, М. Ткачишин, М. Шайда, І. Ярема, Т. Сливенчук, М. Скиба, Т. Дідовський, Д. Сухар, І. Луцик, І. Яків, П. Гальчишак, М. Ющак, А. Мельникович, Т. Бутрий, Л. Грицко, А. Прокопчак, Н. Макар, В. Гриховський, Г. Петрикович, О. Прокопинцак, В. Семчишак, І. Головчак, М. Ліницький, С. Тадля, Р. Юрчик, В. Дзюрман, І. Лопушанський, І. Доравський, І. Крушельницький, І. Стахура, М. Ципінь, І. Кравець, М. Лишак, П. Харкавий, І. Саґаль, М. Пиць, П. Філь, Ю. Прислíпский, І. Яслик, Д. Кріль, І. Яслик, Г. Стецовяк, П. Олійник, Ю. Олійник, Й. Пенула, І. Павличко, К. Вітишин, М. Тюлиман, Т. Наповський, Текля Баґан, Явдоха Сіцьовська, В. Скиба, Катерина Пристащ, І. Кіхтан, В. Ганкевич, І. Петрикович, І. Терлецький, І. Максимич, І. Шалайда, Т. Крзенко, Й. Білик, С. Роган; по 25 цнт.: І. Лабан, по 25 цнт.: О. Яровецький, Ю. Філь, І. Філь, Г. Кенцун, І. Сухий, С. Малярчик, Т. Козенко, А. Дрязда, Д. Романко, Н. Мороз, С. Касік, О. Цицик, М. Соломон, І. Цицик, Й. Земко, С. Кріль, Д. Сидор, В. Гринько, Н. Синиґурський, І. Гринарчук, І. Бачинський, М. Скиба, Д. Маринич О. Петрик, М. Лівінський, В. Тупа, І. Лопушанський, І. Маркевич, Н. Ковальчук, Ю. Маркевич, І. Ґулич.

Комітет.

КРАЇНА, ДЕ ЖІНКИ НЕ ПІДТИНАЮТЬ ВОЛОССЯ.

Еспанія, то країна гарних очей і довгого, гарного волосся, передовсім у жінок. Еспанка дійсно є гарна й одержала би першу нагороду на світовому конкурсі краси — за гарні очи й гарне волосся. Еспанія то одинокий край, де ніодна жінка не зважилася би носити зачіску „а ля ґарсон“. Инші жінки погорджували би такою, що зважилася би обтяти собі волосся. Поліційна хроніка в Мадриді занотувала кілька нападів на жінок, які зважилися обтяти собі волосся. До одної каварні зявилася жінка мадридського купця Ґомереза. Зняла капелюх і показалась у хлопячій зачісці. Переляканий чоловік боявся, щоби це не спричинило неприємностей і просив її, щоби заложила капелюх або щоби вийшла з каварні. Жінка не послухала. При сусіднім столі сиділо двох мужчин й одна жінка. Як побачили хлопячу зачіску сусідки, порозумілися тихцем, по хвилі оба мужчини підійшли до Еспанки і кілька разів ударили її в лице. „Коли ти мужчина, то ми відносимося до тебе як до мужчини!“ крикнув при цьому один із них. Чоловік вставився за жінкою. Счинилася буча, але таки обстрижена Еспанка мусіла вийти з каварні, на памятку винесла спухле лице і кілька вибитих зубів.

Як згадано вже на початку, Еспанка за красу могла би дістати першу нагороду, одначе краса її проминає скоро, вже два-три роки після того як вийшла замуж. Замужна Еспанка робиться мягкою, повільною, голос перемінюється у скрипливий. З колишньої краси остаються лише гарні очи. Замужна Еспанка зодягається вже недбало, волосся розчіхране, не миється — бо вже їй не в голові приподобатися чоловікови. **Тепер їй в голові лише те, щоби привести на світ якнайбільше дітей.** Коли в Німеччині, Франції модною є система двоє дітей, то в Еспанії **система дванацяти дітей є на денному порядку. В Еспанії погорджують жінкою, яка має всього двоє-троє дітей.** Життя замужньої Еспанки обмежується на спальню, діточу кімнату і кухню; чоловік увесь день проводить у каварні, в офісі, займається політикою. Жінка сидить дома. В каварні ніколи не видно жінки. Одинокою приємністю Еспанки є відвідувати крамниці й цукорні; лише ті льокалі доступні є для жінок. Коли спитати Еспанця, чому не візьме жінки зі собою до клюбу або до каварні, відповідає коротко: „Жінка належить до хати!“ Цей африканський спосіб — держати жінку дома — пригадує трохи гарем, що в Еспанії осталося як памятка давно-минулих часів. Жінки не допускають до політики, до публичного життя; хіба в балеті і театрі можна бачити жінок. Взагалі сучасна еспанська жінка духово мало розвинена. Дівчину з т. зв. ліпшого товариства держать під строгою опікою тітки, виховниці, ґувернантки. Молодий чоловік може заходити до дому, де є молода дівчина, лише тоді, коли має поважні наміри і коли придержується традиційних звичаїв. Але може говорити з нею крізь вікно, що звичайно буває закратоване.

СУЧАСНИК НАПОЛЕОНА.

В Чехословаччині живе один із найстарших людей в Европі. — селянин Карло Петерс. Він родився в 1805, в той сам час, коли то Наполеон І. побідив анґльо-німецько-російську коаліцію і як побідник увійшов до Австрії. Петерс був жонатий тричі. Його остання жінка померла тому 36 літ і відтоді живе самітно. Він зовсім здоровий, а на запит журналістів: чого ще жде, відповів: „Я хотівби прожити свої останні літа зовсім спокійно“.

—o—

СТРОГИЙ ЗАКОН ПРОТИ НЕЖОНАТИХ.

Перський уряд ухвалив закон, щоби зменшити число незамужних дівчат. А саме так, що видав декрет, що державні урядовці мусять оженитися до означеного реченця, в противному разі втратять становище. Зрештою в Персії дуже легко є заключити подружа. Згідно з тамошнім звичаєм батько молодого має якийсь час удержувати молодят, що є хочби тому оправдане, що в Персії подружа на 16 і 17 році життя є на денному порядку. І перська релігія помагає заключуванні подруж, бо обіцює молодятам, що зазнають усіх райських чудес. Уряд оправдує свій строгий розпорядок тим, що останніми часами богато Персів радо женяться з Европейками.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КЕМПБЕЛ, О. Сестр. Пр. Діви Марії, відділ 119, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членкинь, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, 8-го липня, в годині 2-ій попол., на 89 Tremble Ave. Проситься членкинь прийти на сей мітинґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членкинь проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — К. Лесиґанич, предс.; К. Сліпенчук, касієрка; М. К. Бурей, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. Дж. Тов. Запор. Січ, від. 155, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітинґ відбудеться в четвер, 12. липня, в годині 7-ій вечер, в галі де звичайно. Проситься всі членів прибути на згаданий мітинґ, бо є важні справи до полагодження, а передовсім справоздання контр. комісії і урядників. Проситься довгуючих вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть наражені на суспендоване. На мітінгу будемо принимати нових членів без вступного до Тов. і У. Н. Союза. — Мих. Чумер, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська Січ, від. 388, подає до відома всім членам, що піврічні збори відбудуться в неділю, в год. 4-ій пополудни, в шкільнім льокали, 2617 W. 3rd. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо є важні справи до полагодження. — Мих. Дмитриків, писар.

БАЛТІМОР, МД. Бр. св. Тройці, від. 320, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітинґ відбудеться в неділю, 8. липня, в парохіяльнім домі, зараз по Сл. Божій. Проситься членів принести свої жертви на Сиротинець при У. Н. Союзі. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. — Петро Мармаш, предс.; Теодор Запхарчук, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 8. липня, точно в год. 1-ій попол., в Ліберті Галі. Обовязком кождого члена є явитися на сих зборах, бо є важні справи до полагодження, як справоздання контр. комісії, справа пікніку. Кождий член повинен привести нового кандидата, якого будемо принимати без вступного. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, щоби не наражуватись на суспенду. Не явившийся члена на сих зборах буде караний після ухвали. — Ілько Шеґера, гол.; І. Лесик, кас.; Н. Вербицький, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Ів. Франка, від. 334, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 8. липня, в годині 1-ій попол., в гали Укр. Нар. Дому. Заразом проситься контрольну комісію прибути і сконтролювати книжки, щоб можна відбути заразом і піврічні збори. Проситься усіх членів явитись на сі збори, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени, коли не являються і не виповнять своїх залеглостий, будуть виключені з членства. — В. Репужинський, гол.; Ст. Качоровський, кас.; Н. Задерецький, фін. секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

